

az anyaországi katonai alakulatok szerepvállalását az erdélyi hadszíntéren 1848–1849-ben.

Az Arcél rovat a megemlékezés tere, ahol történelmi pályafutások kerültek bemutatásra. Becsületes felekezeti megoszlás szerint Kovács Sándor unitárius egyháztörténész Jakab Elek, míg Ősz Sándor Előd református levéltáros Herepei János munkásságát foglalta össze. Szilágyi Orsolya Ferenczi István régészről emlékezett meg, aki különben tematikusan is igazodik a kötethez, hiszen a 90-es években komoly tudományos vitát folytatott Benkő Elekkel a középkori székelyföldi várak koráról és funkciójáról. Életének 84. évében, 2020-ban távozott el közülünk Péter Katalin, akiről Rüs-Fogarasi Enikő írt szakmai és személyes hangvételű nekrológot.

A Könyvszemle rovatban öt könyv került bemutatásra. Balassa M. Iván monográfiáját az unitárius templomokban található festett fámennyezetekről és egyéb berendezésekről Kovács András ismertette. Szintén ő recenzálta Gy. Dávid Gyula kötetét, amely Pákei Lajos igen gazdag rajzi hagyatékát dolgozta fel. Bemutatásra került a Fehér Andrea gondozásában megjelent gróf Székely László önéletírása (Papp Kinga), Géra Eleonóra kötete budai családörténetekről a török kiűzése utáni időszakból (György Árpád Botond) és a Deé Nagy

Anikó által publikált Teleki Sámuel peregrinációs naplója (Lázok Klára).

Az állandó rovatok sorát a Krónika zárja, amely a kolozsvári Babeş–Bolyai Tudományegyetem Magyar Történelmi Intézete tagjainak a tevékenységére fókuszál. Ez magába foglalja az intézet igazgatójának, Nagy Róbertnek a rendszeres évi beszámolóját, egy ismertetőt a *Történelem–civilizáció–kultúra* doktori iskola doktoranduszainak konferenciájáról és a doktori iskola hallgatóinak egyéb tudományos tevékenységéről (Gál Edina), illetve Toth Szilárd beszámolt a Magyar Történelmi Intézet szervezésében lezajlott romániai magyar történelemtanárok V. tudományos konferenciájáról.

Végezetül megemlítem, hogy az évkönyv ezen tematikus számát P. Kovács Klára szerkesztette. Az előszóban megfogalmazott gondolatával élve „bízunk benne, hogy új köntösben megjelenő, gazdagon illusztrált kötetünk nemcsak a történész, hadtörténész, művészettörténész szakemberek, hanem az erdélyi örökség iránt érdeklődő diákság és nagyközönség tetszését is elnyeri majd”. (10. old.) Az én tetszésemet egyértelműen elnyerte.

Lupescu Radu

A fekete halál és a pestis elleni küzdelem a kora újkori Nagyszébenben

Robert Offner, Thomas Şindilariu: Schwarzer Tod und Pestabwehr im frühneuzeitlichen Hermannstadt. Pestordnungen der Stadtärzte Johann Salzmann (1510, 1521), Sebastian Pauschner (1530) und Johann Stubing (1561). (Quellen zur Geschichte der Stadt Hermannstadt, Band 6).

Schiller Verlag, Hermannstadt–Bonn, 2020. Gedruckt bei Honterus, Hermannstadt/Sibiu.

Printed in Transylvania. 231 old., 14 kép.

Offner Robert hivatott kutatója Erdély orvos-és művelődéstörténetének. Erdélyi szász és székely felmenőkkel a családjában 1960-ban született Csikszeredában. Középiskolai tanulmányait szülővárosa (ma Márton Áronról nevezett) gimnáziumában végezte, orvosi diplomáját Kolozsváron szerezte

1985-ben, ott is dolgozott 1988-ig. 1990-ben vándorolt ki családotól Németországba. Ott transzfúziós központokban lett szakorvos, főorvos, 2012-től Regensburg Egyetemi Klinikáján a transzfuziológiai részleg főorvosa és megbízott vezetője, valamint az orvostörténet habilitált magántanára Az Erdélyi

Péter H. Mária (1936), nyugalmazott egyetemi adjunktus, gyógyszerésztörténész;

Péter Mihály (1929), mikrobiológus, az MTA külső tagja, Marosvásárhely, peterhmaria@yahoo.com

Múzeum-Egyesület újjáalakulása (1990) óta kapcsolatban áll az Egyesület orvosi szakosztályával, pártoló tagként és személyesen is részt vállal a szakosztály munkájából, részt vesz a rendezvényein.

Offner Robertnek hat erdélyi vonatkozású orvostörténeti kötete jelent meg, ebből három a nagyszzebeni–bonni Schiller Kiadó gondozásában. 2000-ben adta ki Arnold Huttmann (1912–1997), neves brassói kardiológus és orvostörténész életét és munkásságát bemutató értékes kötetét *Medizin im alten Siebenbürgen* (Orvoslás a régi Erdélyben) címen a nagyszzebeni Hora Kiadó.

2010-ben jelent meg Paulus Kyr: *Die Gesundheit ist ein köstlich Ding* (Az egészség drága dolog) címen az 1510(?)–1588 között élt brassói orvos egészségtankönyve a Schiller Kiadó gondozásában.

2015-ben jelentette meg Johannes Honterus: *Rudimenta Cosmographica* (A kozmográfia alapjai) című, 1542-ben Brassóban kiadott tankölteményét Harald Roth, Thomas Şindilariu és Ulrich Andreas Wien szerzőtársaival együtt, ugyanazon kiadónál. Honterus, Erdély első reformátora, humanista, polihisztor, jelentős kozmográfus, térképész, gimnázium- és nyomdaalapító, tankönyvkiadó volt, számos görög, latin és német nyelvű kiadvány szerzője. Ez a kötet 2020-ban immár a harmadik utánnyomásánál tartott.

A fekete halál és a pestis elleni küzdelem a kora újkori Nagyszzebenben címen 2020 decemberében jelent meg Offner Robertnek és Thomas Şindilariu brassói történésznek, az ottani Honterus-levéltár vezetőjének a szerkesztésében egy újabb orvostörténeti munka. A benne foglalt korabeli forrásokat három bevezető tanulmány értékeli. Ezek közül prof. dr. Klaus Bergdolt, a kölni Egyetem orvostörténeti tanszéke volt vezetője *A fekete halál és orvosi pestiselméletek az évszázadok folyamán* című értekezése az első (11–17. oldal), amelyet Dr. Magyar László András *Pestisjárványok Erdélyben* című tanulmánya követ (19–32. oldal), s a bevezető tanulmányok sorát PhD

dr. Offner Robert *A XVI. századi Nagyszzeben városi orvosai: Johann Salzman, Sebastian Pauschner, Johann Stubing és pestisrendeleteik* című dolgozata (33–62. oldal) zárja. E három tanulmány vezetibe a 16. századi nagyszzebeni városi orvosoknak, így Salzman doktornak két (egy 1510-ből latinul és egy 1521-ből németül), Pauschnernek 1530-ból német nyelven írt munkáját és azok fakszimilemásolatát, valamint Stubing 1561-ben kiadott terjedelmes, latin nyelvű, pestisről szóló értekezésének az Előszavát (maga a mű digitalizált változatban könnyen hozzáférhető) 137 oldal terjedelemben. A három kora újkori erdélyi orvos négy pestisről szóló írása orvostörténetünknek eddig kevésbé ismert forrásaként értékelhető. Minthogy Pauschner német nyelvű művének nem maradt fenn eredeti példánya, annak csak egy kéziratos, 1910-ben Révész Béla által Lipcsében már kiadott másolatát találjuk a kötetben.

Említést érdemel a kötetet illusztráló, a szerző más műveire is jellemző számos korabeli ábrázolás.

A kötet értékét jelentősen emeli Magyar András László klasszika-filológus, orvostörténész, a Semmelweis Orvostörténeti Múzeum, Könyvtár és Levéltár volt igazgatójának társszerzői és fordítói munkája. Az említett munkákban angol, román és magyar összefoglaló található, a Honterus-mű négy bevezető tanulmányának összefoglalója román, magyar és angol nyelven is olvasható.

Offner Robert felbecsülhetetlen értékű orvostörténeti kiadványai és közleményei erdélyi szülőföldje iránti kötődését, valamint az erdélyi szász kultúra művelődéstörténeti jelentőségét bizonyítják. Soha nem volt időszerűbb az emberiség történelmét befolyásoló járványokról írni, beszélni, mint napjaink koronajárványának idején. Így válik tanulságossá Nagyszzeben példája, melyet 1501-ben Johann Salzman szigorú vesztéggárral sikerrel védett meg a járvány pusztításától.

Péter H. Mária és Péter Mihály